

กรมควบคุมมลพิษ
POLLUTION CONTROL DEPARTMENT

จดหมายข่าว

พิทักษ์สิ่งแวดล้อม

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 เดือนมิถุนายน – กรกฎาคม 2566

สถานการณ์สิ่งแวดล้อม ของประเทศไทย ปี 2565

- ▶ สถานการณ์คุณภาพน้ำ
- ▶ สถานการณ์คุณภาพอากาศและเสียง
- ▶ ขยะมูลฝอย
- ▶ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการปัญหามลพิษ

www.pcd.go.th

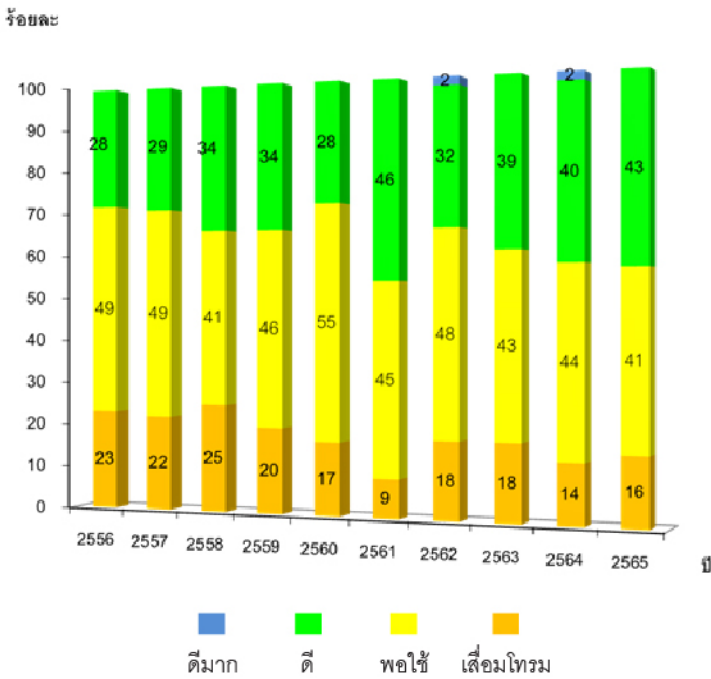
กรมควบคุมมลพิษ

สถานการณ์ คุณภาพน้ำ

แหล่งน้ำผิวดิน

สถานการณ์คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินปี 2565 มีแหล่งน้ำทั่วประเทศ 49 แม่น้ำสายหลัก แบ่งเป็น 61 แหล่งน้ำ และ 9 แหล่งน้ำนิ่ง จากการประเมินโดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index : WQI) พบว่าแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 43 (30 แหล่งน้ำ) เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 41 (29 แหล่งน้ำ) และเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 16 (11 แหล่งน้ำ) ไม่มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก

ทั้งนี้ ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยการส่งเสริมให้หน่วยงานดำเนินงานตามแผน มาตรการ แนวทางที่กำหนด เช่น ขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการยกระดับคุณภาพน้ำ ตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษ ติดตามตรวจสอบเพื่อเฝ้าระวังสถานการณ์การปนเปื้อนมลพิษในแหล่งน้ำ เสริมสร้างศักยภาพการจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดประเภทชุมชน อุตสาหกรรม เกษตรกรรมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ประกอบการ เป็นต้น

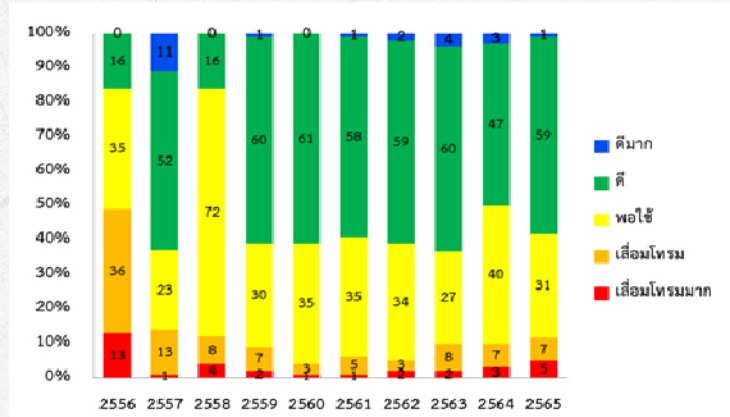

สถานการณ์คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำผิวดินทั่วประเทศ ปี 2556-2565

น้ำทะเลชายฝั่ง

สถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ปี 2565 คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งทั่วประเทศอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ร้อยละ 1 (ลดลงจากปี 2564 โดยปี 2564 เกณฑ์ดีมาก ร้อยละ 3) เกณฑ์ดี ร้อยละ 59 (เพิ่มขึ้นจากปี 2564 โดยปี 2564 เกณฑ์ดี ร้อยละ 47) เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 31 (ลดลงจากปี 2564 โดยปี 2564 เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 40) เกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 7 (เท่ากับปี 2564) และเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก ร้อยละ 2 (ลดลงจากปี 2564 โดยปี 2564 เกณฑ์เสื่อมโทรมมาก ร้อยละ 3) สำหรับปรากฏการณ์น้ำทะเลเปลี่ยนสีในพื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน เกิดจำนวน 46 ครั้ง มีเหตุการณ์น้ำมันรั่วไหลบริเวณชายฝั่งอ่าวไทย 13 ครั้ง และการเกิดปะการังฟอกขาวมีความไม่รุนแรง

สถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งทั่วประเทศ ปี 2556-2565

ทั้งนี้ ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยการส่งเสริมให้หน่วยงานดำเนินงานตามแผน มาตรการ แนวทางที่กำหนด เช่น กำหนด/ ทบทวนและบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิด ประเภทชุมชน อุตสาหกรรม เกษตรกรรม จัดทำแผนปฏิบัติการยกระดับคุณภาพน้ำพื้นที่เกาะและบริเวณชายฝั่งเผ่าระวังติดตามพื้นที่เสี่ยงและเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่อง ให้ความรู้ความเข้าใจเครือข่ายชุมชนและผู้ประกอบในพื้นที่ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้ทราบเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

น้ำบาดาล

สถานการณ์คุณภาพน้ำบาดาล พบว่า คุณภาพดีอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานน้ำบาดาลที่ใช้บริโภคได้ และในปี 2565 กรมทรัพยากรน้ำบาดาลดำเนินการเฝ้าระวังติดตามการปนเปื้อนในแหล่งน้ำบาดาลในพื้นที่เดิมอย่างต่อเนื่องจำนวน 6 พื้นที่ ได้แก่ 1) พื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ 2) พื้นที่ตำบลท่าถ่านและตำบลบ้านช่อง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา 3) พื้นที่ตำบลคลองกระจิง อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ 4) พื้นที่ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา 5) พื้นที่ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง และตำบลน้ำพุ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี และ 6) พื้นที่ตำบลท่าแลง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ทั้งนี้ ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยการส่งเสริมให้หน่วยงานดำเนินงานตามแผน มาตรการ แนวทางที่กำหนด เช่น การยกย่องปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล (พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ.) จัดอบรมประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้ใช้ น้ำบาดาลได้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาลจัดอบรมวิศวกรหรือนักธรณีวิทยา

เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในวิชาการน้ำบาดาล และกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาลของนักธรณีวิทยาและวิศวกร และจัดอบรมช่างเจาะน้ำบาดาลเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการเจาะน้ำบาดาล หรือ "ช่างเจาะน้ำบาดาล" ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับน้ำบาดาลอย่างถูกต้อง สามารถปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐาน เป็นต้น

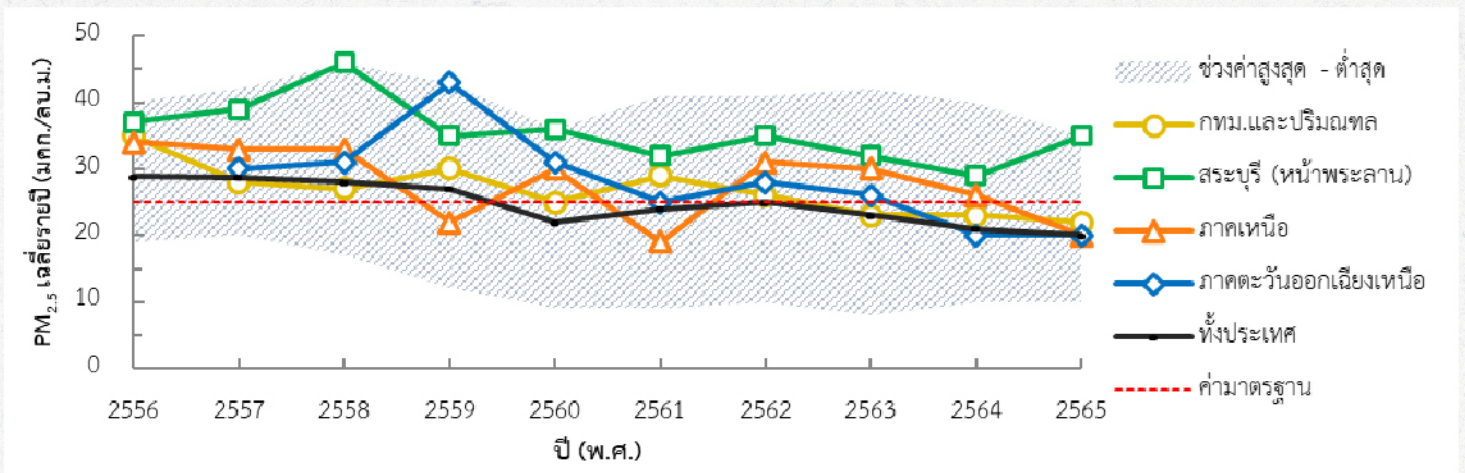

สถานการณ์

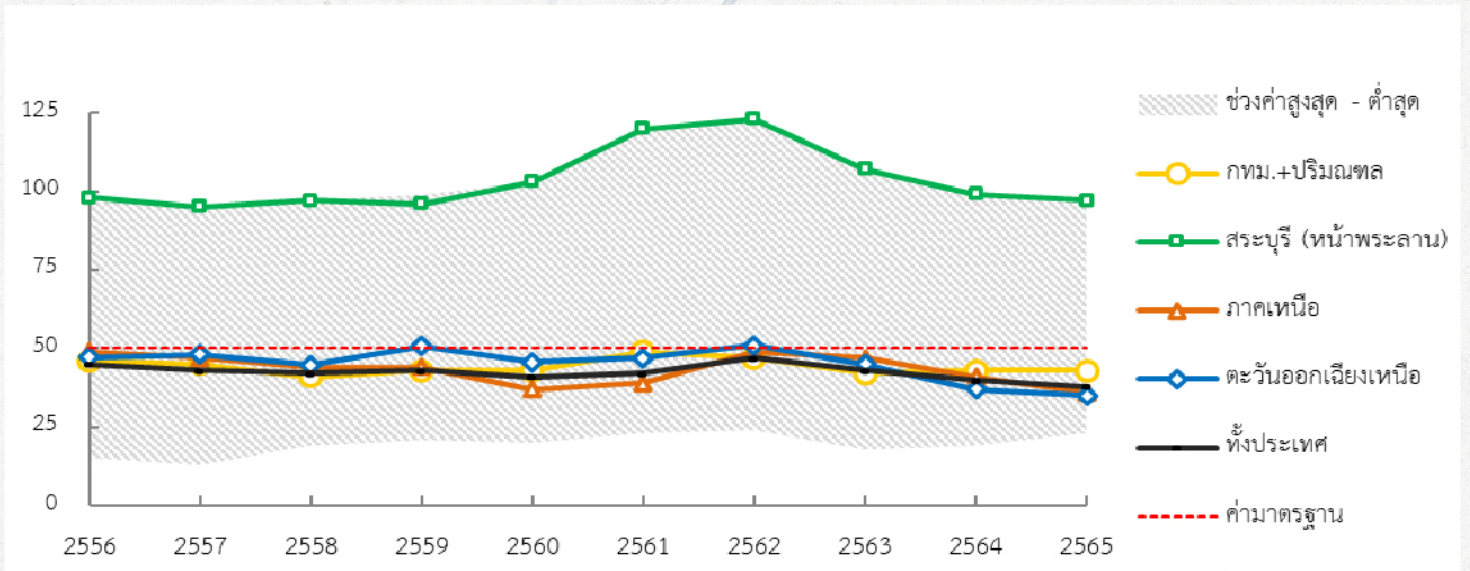
คุณภาพอากาศและเสียง

คุณภาพอากาศพื้นที่ทั่วไป

สถานการณ์คุณภาพอากาศ ปี 2565 มีสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติ 56 จังหวัด (87 สถานี) (ปี 2564 มีสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติทั่วประเทศ ใน 46 จังหวัด 77 สถานี) โดยพบว่าภาพรวมคุณภาพอากาศดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา ปริมาณฝุ่นละออง PM_{2.5} มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศ 20 มคก./ลบ.ม. (ลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 5) ฝุ่นละออง PM₁₀ มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศ 38 มคก./ลบ.ม. (ลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 5) เป็นผลมาจากการดำเนินงานของศูนย์แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ (ศกพ.) โดยได้มีการประสานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ภาคประชาชนบูรณาการแก้ไขปัญหตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” และแผนเฉพาะกิจเพื่อการแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง ปี 2565 สำหรับก๊าซโอโซน มีค่าเฉลี่ย 8 ชั่วโมงสูงสุด เฉลี่ยทั้งประเทศ 100 ส่วนในพันล้านส่วน (ลดลงจากปีก่อนหน้าร้อยละ 2) มลพิษหลักที่ยังเป็นปัญหาในพื้นที่เดิม คือ ฝุ่นละออง PM_{2.5} (กรุงเทพมหานครและปริมณฑลและพื้นที่ภาคเหนือ) ฝุ่นละออง PM₁₀ (ตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี) และก๊าซโอโซน (กรุงเทพมหานครและปริมณฑลและภาคกลาง)

ปริมาณฝุ่นละออง PM_{2.5} เฉลี่ยปี 2556-2565

ปริมาณฝุ่นละออง PM₁₀ เฉลี่ยรายปี 2556-2565

คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤต

กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาพรวมทั้งพื้นที่ที่มีแนวโน้มดีขึ้น โดยจำนวนวันที่ฝุ่นละออง PM_{2.5} เกินค่ามาตรฐาน มี 24 วัน ซึ่งลดลงจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 65 (ปี 2564 มีจำนวนวันที่เกินมาตรฐาน 69 วัน) เนื่องมาจากการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” และแผนเฉพาะกิจเพื่อการแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง ปี 2565 ในการยกระดับมาตรการให้เข้มงวดขึ้น โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่แหล่งกำเนิดฝุ่นละออง การประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับประชาชน และบูรณาการการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหา

หมอกควันภาคเหนือ ปี 2565 สถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยของประชาชน เศรษฐกิจการท่องเที่ยว รวมถึงทัศนวิสัยการจราจรทั้งทางบกและทางอากาศ ในปี 2565 ช่วงวิกฤตปัญหาไฟป่า หมอกควันและฝุ่นละออง (ระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 พฤษภาคม 2565) พบว่าฝุ่นละออง PM_{2.5} มีค่าเฉลี่ย 30 มคก./ลบ.ม (ลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 27) มีจำนวนวันที่เกินมาตรฐาน 70 วัน (ลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 32) และมีจุดความร้อนสะสม (hotspot) จำนวน 23,913 จุด ลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 61

ฝุ่นละออง PM₁₀ พื้นที่ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พบว่ามีค่าสูงเกินค่ามาตรฐานเฉลี่ย 24 ชั่วโมงมาเป็นระยะอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วงเดือนตุลาคม-มีนาคม โดยในปี 2565 พบว่าฝุ่นละออง PM₁₀ มีแนวโน้มดีขึ้นกว่าปี 2564 ผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป ณ สถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติซึ่งตั้งอยู่บริเวณสถานีตำรวจภูธรหน้าพระลาน ปี 2565 ปริมาณฝุ่นละออง PM₁₀ มีค่าเฉลี่ยรายปี 97 มคก./ลบ.ม. (ลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 2) และมีจำนวนวันที่เกินค่ามาตรฐาน 87 วัน (ลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 13)

สารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) พื้นที่มาบตาพุดและบริเวณใกล้เคียง จังหวัดระยอง ปี 2565 ตรวจพบปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายประเภท 1,3-บิวทาไดอิน และ 1,2-ไดคลอโรอีเทน เพิ่มขึ้นจากปี 2564 โดยค่าเฉลี่ยรายปี 2565 พบสาร 1,3-บิวทาไดอิน 0.74 มคก./ลบ.ม. (มาตรฐานเฉลี่ยรายปีไม่เกิน 0.33 มคก./ลบ.ม.) และสาร 1,2-ไดคลอโรอีเทน 0.41 มคก./ลบ.ม. (มาตรฐานเฉลี่ยรายปีไม่เกิน 0.4 มคก./ลบ.ม.) ในขณะที่ปี 2565 พบสารเบนซีน 2.3 มคก./ลบ.ม. (มาตรฐานเฉลี่ยรายปีไม่เกิน 1.7 มคก./ลบ.ม.) มีแนวโน้มลดลงจากปี 2564

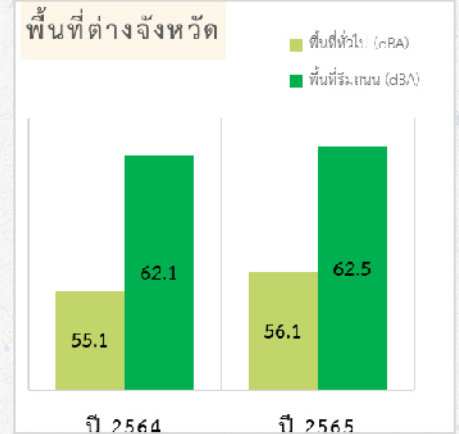
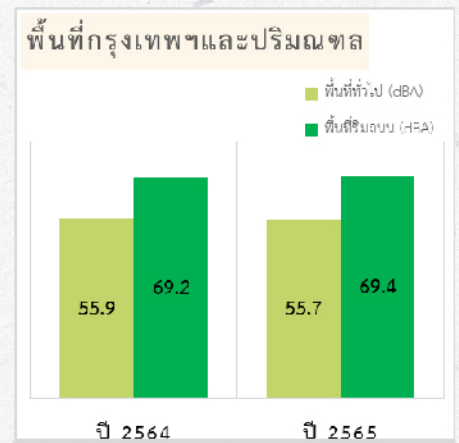
หมอกควันภาคใต้และหมอกควันข้ามแดน ในช่วงเดือนกรกฎาคม - กันยายนของทุกปี เป็นช่วงหน้าแล้งของภูมิภาคอาเซียนตอนล่าง มีโอกาสเกิดไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุ ทั้งภายในประเทศ และบริเวณเกาะสุมาตรา ซึ่งสถานการณ์ไฟป่าดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาหมอกควัน ที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียนตอนล่าง โดยสถานการณ์หมอกควันภาคใต้ ปี 2565 ในภาพรวมมีสถานการณ์ดีขึ้นจากปีที่ผ่านมา โดยในช่วงเฝ้าระวังสถานการณ์ (ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม-31 ตุลาคม 2565) พบจุดความร้อนสะสม จำนวน 32 จุด ลดลงจากปี 2564 (ปี 2564 มีจุดความร้อนสะสม จำนวน 113 จุด) และพบฝุ่นละออง PM_{2.5} มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทุกพื้นที่ (ค่าสูงสุดเท่ากับ 27 มคก./ลบ.ม. ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา)

ทั้งนี้ ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยการส่งเสริมให้หน่วยงานดำเนินงานตามแผน มาตรการ แนวทางที่กำหนด เช่น ดำเนินการตามแผนเฉพาะกิจเพื่อการแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดน ปี 2565 กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศและมาตรการควบคุมมลพิษทางอากาศจากแหล่งกำเนิด จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) การป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน (ส่วนหน้า ภาคเหนือ) เฝ้าระวังและแจ้งเตือนสถานการณ์คุณภาพอากาศในบรรยากาศ ขอความร่วมมือให้บำรุงรักษาเครื่องยนต์ทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน และเพิ่มความเข้มงวดตรวจวัดควันดำและขยายพื้นที่ตรวจวัดควันดำเพื่อควบคุมตั้งแต่ต้นทาง เป็นต้น

ระดับเสียง

ระดับเสียงพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปี 2565 พบระดับเสียงในพื้นที่ทั่วไปมีค่าเฉลี่ยทั้งพื้นที่ 55.7 เดซิเบลเอ (ปี 2564 มีค่าเฉลี่ยทั้งพื้นที่ 55.9 เดซิเบลเอ) ระดับเสียงในพื้นที่ริมถนนมีค่าเฉลี่ย ทั้งพื้นที่ 69.4 เดซิเบลเอ (ปี 2564 มีค่าเฉลี่ยทั้งพื้นที่ 69.2 เดซิเบลเอ) ระดับเสียงปี 2565 มีค่าใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา

ระดับเสียงพื้นที่ต่างจังหวัด ปี 2565 พบระดับเสียงในพื้นที่ทั่วไปมีค่าเฉลี่ยทั้งพื้นที่ 56.1 เดซิเบลเอ (ปี 2564 มีค่าเฉลี่ยทั้งพื้นที่ 55.1 เดซิเบลเอ) สำหรับระดับเสียงในพื้นที่ริมถนนมีค่าเฉลี่ยทั้งพื้นที่ 62.5 เดซิเบลเอ (ปี 2564 มีค่าเฉลี่ยทั้งพื้นที่ 62.1 เดซิเบลเอ)

สถานการณ์ระดับเสียงในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลและพื้นที่ต่างจังหวัด เปรียบเทียบ ปี 2564-2565

ทั้งนี้ ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยการส่งเสริมให้หน่วยงานดำเนินงานตามแผน มาตรการ แนวทางที่กำหนด เช่น จัดทำ (ร่าง) แผนแม่บทจัดการมลพิษทางเสียงและความสั่นสะเทือนระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2566-2580) จัดทำประกาศหลักเกณฑ์การตรวจสอบระดับเสียงอากาศยานในบริเวณพื้นที่รอบสนามบิน ติดตามตรวจสอบและรายงานสถานการณ์ระดับเสียงผ่านเว็บไซต์กรมควบคุมมลพิษ และอยู่ระหว่างพัฒนาระบบเครือข่ายการรายงานและพยากรณ์ข้อมูลระดับเสียงบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ ตรวจสอบการระบายมลพิษจากเครื่องยนต์ในการตรวจสภาพและต่อทะเบียนประจำปี พัฒนาการสอบเทียบเครื่องวัดความเร็วรอบเครื่องยนต์ ปรับปรุงวิธีการตรวจวัดและประมวลผลเสียงรบกวน พัฒนาบุคลากรในการตรวจสอบระดับเสียงรถจักรยานยนต์ตามกฎหมายที่ประกาศบังคับใช้ใหม่

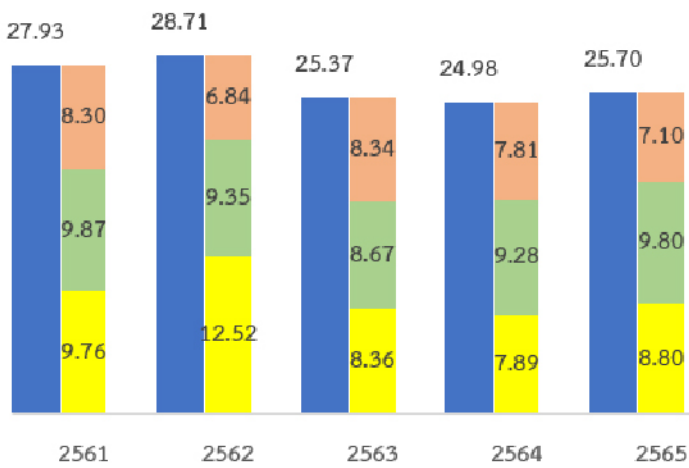

สถานการณ์

ขยะมูลฝอยชุมชน ของเสียอันตราย และวัตถุอันตราย

ขยะมูลฝอยชุมชน

สถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชน ปี 2565 มีขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้น 25.7 ล้านตัน (เพิ่มขึ้นจากปี 2564 ร้อยละ 3 โดยปี 2564 มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 24.98 ล้านตัน) ขยะมูลฝอยมีการคัดแยก และนำกลับไปใช้ประโยชน์ จำนวน 8.8 ล้านตัน (ร้อยละ 34 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) (เพิ่มขึ้นจากปี 2564 ร้อยละ 12 ปี 2564 มี 7.89 ล้านตัน) ส่งผลให้ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับกำจัดอย่างถูกต้องมี 9.8 ล้านตัน (ร้อยละ 38 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) (เพิ่มขึ้นจากปี 2564 ร้อยละ 6 ปี 2564 มี 9.28 ล้านตัน) และกำจัดไม่ถูกต้องมี 7.1 ล้านตัน (ร้อยละ 28 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) (ลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 9 ปี 2564 มี 7.81 ล้านตัน)

- ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น (ล้านตัน)
- ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง (ล้านตัน)
- ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง (ล้านตัน)
- ขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์เกิดขึ้น (ล้านตัน)

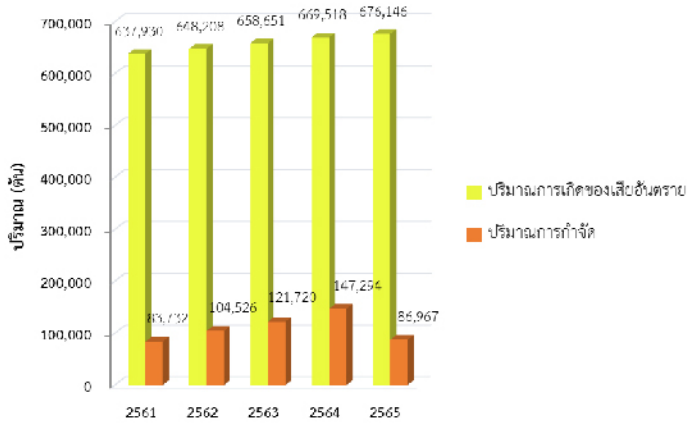
ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นและการจัดการในปี 2561-2565

ของเสียอันตราย (ของเสียอันตรายจากชุมชน กากของเสียอุตสาหกรรม มูลฝอยติดเชื้อ)

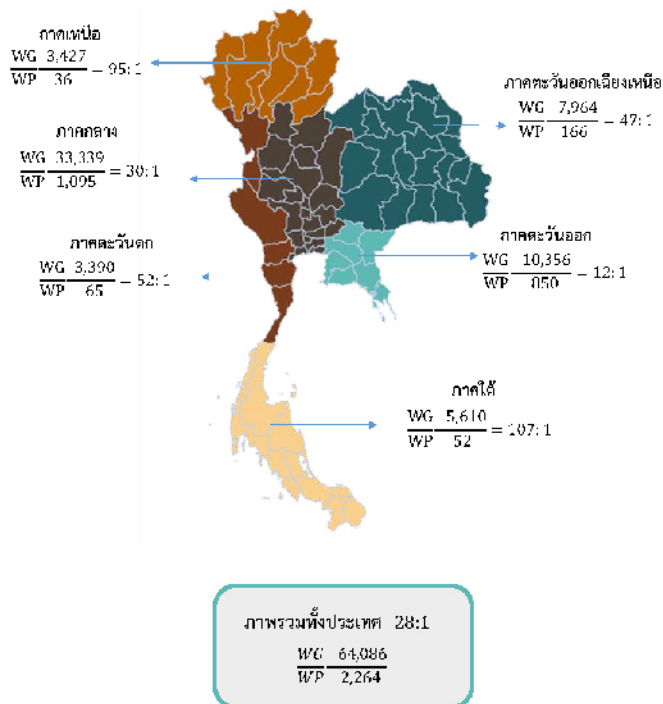
สถานการณ์ของเสียอันตรายจากชุมชนเกิดขึ้น 676,146 ตัน (เพิ่มขึ้นจากปี 2564 ร้อยละ 0.99) ส่วนใหญ่เป็นซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 439,495 ตัน (ร้อยละ65) และของเสียอันตรายประเภทอื่นๆ เช่น หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ ภาชนะบรรจุสารเคมี กระป๋องสเปรย์ 236,651 ตัน (ร้อยละ 35) ถูกรวบรวมและนำไปกำจัด 86,967 ตัน (ร้อยละ 12.86)

สถานการณ์กากของเสียอุตสาหกรรม (กากของเสียอุตสาหกรรมที่ไม่เป็นอันตราย (Non-Hazardous Waste) และกากของเสียอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย (Hazardous Waste) ที่มีการแจ้งการขนส่งในระบบและนำเข้าสู่ระบบการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมของกรมโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งหมด 36.55 ล้านตัน (เพิ่มขึ้นจากปี 2564 ร้อยละ 96.82 ปี 2564 มีปริมาณ 18.57 ล้านตัน) จำแนกเป็นกากของเสียอุตสาหกรรมที่ไม่เป็นอันตราย 33.84 ล้านตัน และกากของเสียอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย 2.71 ล้านตัน ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยมีการกระจายตัวของโรงงานบำบัดกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรม โดยศักยภาพการรองรับและการกระจายตัวของโรงงานบำบัดกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรมมากสุดอยู่ที่ภาคตะวันออก รองลงมาเป็น ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ

ปริมาณของเสียอันตรายจากชุมชนที่เกิดขึ้นและปริมาณการกำจัดระหว่างปี 2561-2565

สัดส่วนการกระจายตัวของโรงงานบำบัดกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรม และศักยภาพการรองรับและการกระจายตัวในแต่ละภูมิภาค ปี 2565

หมายเหตุ :

WG = Waste Generator (ผู้ก่อกำเนิดของเสีย)

WP = Waste Processor (ผู้รับบำบัดกำจัด)

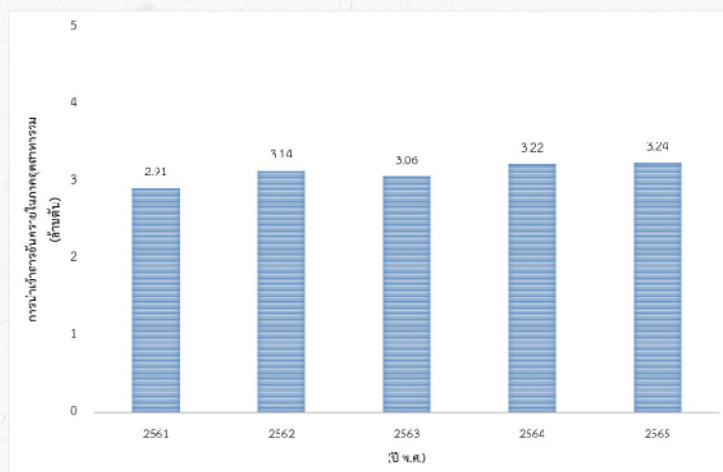
รูปที่ 9 ปริมาณมูลฝอยติดเชื้อที่เกิดขึ้นและได้รับการกำจัด ในปี 2559-2565

และโรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการผลิต และหรือจำหน่ายไอน้ำที่ใช้เชื้อเพลิงขยะชุมชนหรือขยะอุตสาหกรรมหรือแบบผสมผสาน ทั้งแบบเผาตรงและใช้เชื้อเพลิง จำนวน 9 แห่ง ให้สามารถรับมูลฝอยติดเชื้อมาเป็นเชื้อเพลิงในเตาเผาของโรงงานได้เป็นการชั่วคราว ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ทั้งนี้ ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยการส่งเสริมให้หน่วยงานดำเนินงานตามแผน มาตรการ แนวทางที่กำหนด เช่น ออกประกาศ กรมควบคุมมลพิษ เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2565 จัดทำร่างพระราชบัญญัติจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ออกนโยบายการไม่รับซื้อ ทองแดงจากการเผาซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ให้คำแนะนำ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ด้านการบริหารจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมให้แก่ผู้ประกอบการ และพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายระดับอนุบัญญัติด้านการจัดการ มูลฝอยติดเชื้อตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

วัตถุดิบทราย

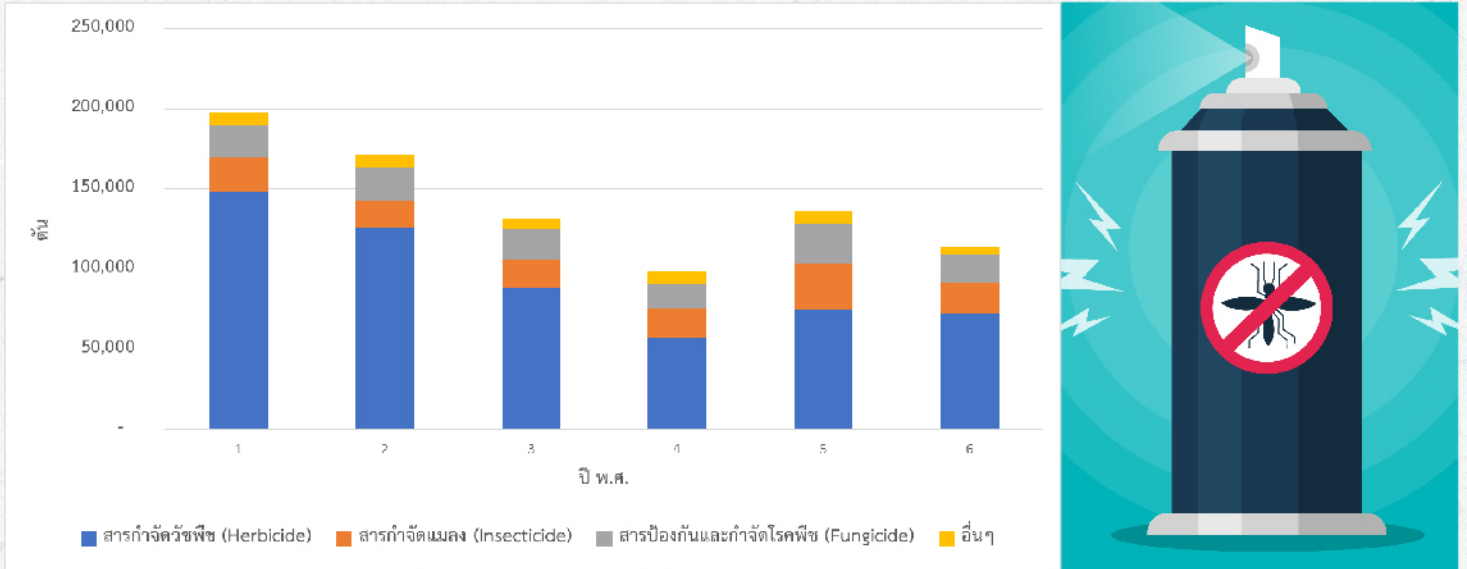
สถานการณ์วัตถุดิบทรายภาคอุตสาหกรรม 10 อันดับแรก รวม 3.24 ล้านตัน (เพิ่มขึ้น 0.02 ล้านตัน จากปี 2564 หรือร้อยละ 0.62) ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.52) เป็นวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 ซึ่งต้องขอขึ้นทะเบียนวัตถุดิบทราย ต้องมีใบอนุญาต และได้รับการอนุญาต ก่อนจึงจะนำเข้าได้ ทั้งนี้ วัตถุดิบทรายที่นำเข้าสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ กรดซัลฟูริก (Sulfuric acid) ร้อยละ 23.73 เมทานอล (Methanol) หรือเมทิลแอลกอฮอล์ (Methyl alcohol) ร้อยละ 19.08 และเอทิลอะซิเตต (Ethyl acetate) ร้อยละ 17.83

ปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบทรายภาคอุตสาหกรรม 10 อันดับแรก ในปี 2561-2565

สถานการณ์วัตุอันตรายภาคเกษตรกรรม รวม 113,640 ตัน โดยนำเข้าสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สารกำจัดวัชพืช ร้อยละ 63.77 สารกำจัดแมลง ร้อยละ 16.57 และสารป้องกันกำจัดโรคพืช ร้อยละ 16 ซึ่งข้อมูลปริมาณการนำเข้าวัตุอันตรายภาคเกษตรกรรม ในปี 2560-2563 มีแนวโน้มลดลง และเพิ่มขึ้นในปี 2564 เมื่อเทียบกับปี 2565 พบว่า มีความต้องการใช้วัตุอันตรายภาคเกษตรลดลง เป็นผลเนื่องมาจากการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต เมื่อปี 2562 และการยกเลิกการใช้พาราควอต คลอร์ไพริฟอส เมื่อปี 2563 ตามมติของคณะกรรมการวัตุอันตราย

ประเภทและปริมาณการนำเข้าวัตุอันตรายหลักทางการเกษตร ปี 2560-2565

สถานการณ์วัตุอันตรายที่ใช้ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุขมีการนำเข้าในปี 2565 ลดลงเล็กน้อยจากปี 2564 จาก 44,539.20 ตัน เป็น 44,144.16 ตัน ส่วนหนึ่งมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ยังคงแพร่ระบาดต่อเนื่องมาจาก ปี 2564 ทำให้มีการใช้วัตุอันตรายในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าว ขณะที่ในปี 2565 การแพร่ระบาดของไวรัสดังกล่าวมีระดับความรุนแรงลดลง และมีการผ่อนคลายมาตรการและข้อกำหนดในการควบคุมและทำความสะอาดเพื่อฆ่าเชื้อลดลง เช่น การพ่นยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดภายในอาคารหรือห้องที่มีผู้ป่วย เป็นต้น ทำให้ปริมาณความต้องการใช้วัตุอันตรายในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุขลดลง

ทั้งนี้ ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยการส่งเสริมให้หน่วยงานดำเนินงานตามแผน มาตรการ แนวทางที่กำหนด เช่น ควบคุมและจัดการวัตุอันตรายภายใต้ความร่วมมือพหุภาคีระหว่างประเทศด้านสารเคมี ติดตามตรวจสอบ กำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมที่ขึ้นทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม ควบคุมวัตุอันตรายที่ใช้เป็นสารควบคุมหรือกลุ่มสารควบคุมที่ใช้เฉพาะทางการเกษตร และควบคุมวัตุอันตรายสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการบริหารจัดการปัญหามลพิษ

ผลจากการวิเคราะห์คาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณภาพสิ่งแวดล้อมในอนาคต จึงได้จัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการปัญหามลพิษเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะระยะสั้น ในช่วง 1-2 ปี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการและร่วมมือกันในการดำเนินมาตรการ

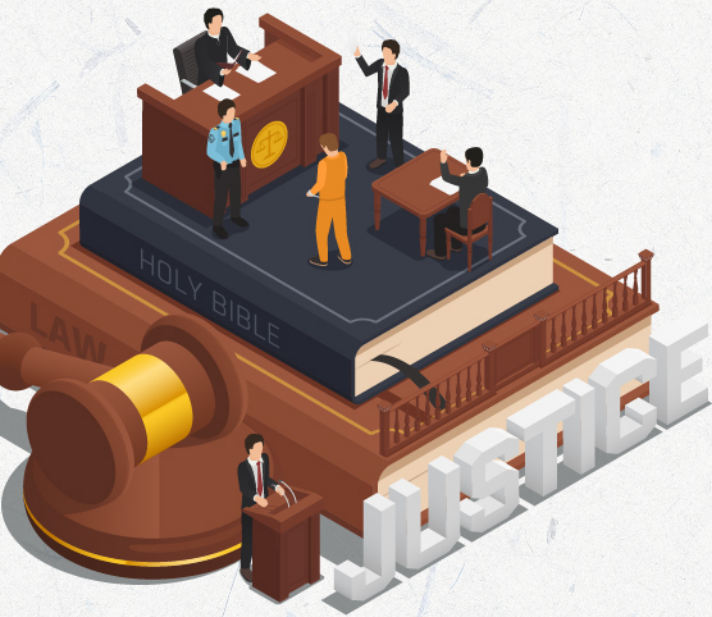
1.1 ปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5} ที่เกินค่ามาตรฐาน ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง เนื่องจากเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน โดยมีแหล่งกำเนิดสำคัญจากการคมนาคมขนส่ง ภาคอุตสาหกรรม การก่อสร้าง การเผาในที่โล่ง และหมอกควันข้ามแดน แนวทางการแก้ไขปัญหา เช่น ยกกระต๊อบการออกมาตรการและกฎหมายที่เข้มงวด รมณรงค์ให้ความรู้เพื่อลดการเผาในที่โล่ง ส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพื่อลดการใช้ยานยนต์ส่วนบุคคล ลดการปล่อยมลพิษทางอากาศของโรงงานอุตสาหกรรม การจัดทำมาตรการ แนวทางเพื่อรองรับการปรับเกณฑ์ค่ามาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ในบรรยากาศโดยทั่วไป ให้ค่าเฉลี่ยในระยะเวลา 24 ชั่วโมง จากเดิมไม่เกิน 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) ปรับเป็นไม่เกิน 37.5 มคก./ลบ.ม. โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2566 เป็นต้นไป การบังคับใช้มาตรฐานรถยนต์ใหม่ ยุโรป 5 และน้ำมันยูโร 5 ตั้งแต่ 1 มกราคม 2567 การส่งเสริมการผลิตและการใช้รถยนต์ไฟฟ้า การส่งเสริมใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) สำหรับพืชที่มีการเผา การขยายเครือข่ายการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศให้ครอบคลุม 77 จังหวัด รวมถึงการมีระบบเตือนภัยให้มีการป้องกันสุขภาพจากฝุ่นละออง PM_{2.5} ในพื้นที่ดำเนินการเร่งด่วน ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี

1.2 ปัญหาขยะมูลฝอย การขยายตัวด้านอุตสาหกรรมและการบริการทั้งในด้านการพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย สะดวก และรองรับความต้องการใช้งาน ด้วยเหตุปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลให้ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากการอุปโภค บริโภคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะขยะพลาสติก นอกจากนี้ปัญหาขยะมูลฝอย เกิดจากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คลี่คลาย แนวทางในการแก้ไขปัญหา ควรมีมาตรการทั้งในด้าน กฎระเบียบเพื่อบังคับใช้กับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ผลักดันการรวมกลุ่มพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอยเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และเอกชนดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอย และมาตรการจูงใจในการจัดการขยะมูลฝอย อย่างเป็นระบบเพื่อไม่ให้มีขยะมูลฝอยตกค้างและหลุดลอดสู่สิ่งแวดล้อม ลดการเกิดขยะที่ต้นทาง มีการคัดแยกตั้งแต่ต้นทาง จัดการ และกำจัดขยะแต่ละประเภทอย่างถูกต้อง การลดและใช้ประโยชน์ขยะอาหารในภาคส่วนต่าง ๆ ดำเนินการตามแนวทาง งดการให้พลาสติก การรับลดการใช้พลาสติกใช้ครั้งเดียว รวมทั้งการส่งเสริมเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.3 การบริหารจัดการคุณภาพน้ำ การเกิดภัยแล้งอย่างต่อเนื่องมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผลกระทบด้านอุทกวิทยา ทำให้อัตราดินเปลี่ยนแปลงมีปริมาณและระดับน้ำลดลง ระดับน้ำในดินและคุณภาพน้ำอาจเปลี่ยนแปลง เช่น ความเค็ม เป็นต้น แนวทางการแก้ไขปัญหา เช่น การขับเคลื่อนแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) การจัดทำและขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการคุณภาพน้ำ การพัฒนา/ปรับปรุงมาตรฐานการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิด การบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษเพื่อลดการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิด เป็นต้น

1.4 มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อม เจริญการออกกฎหมาย

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. (ฉบับใหม่) โดยในร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ได้มีการปรับเปลี่ยนประเด็นที่สำคัญ เช่น หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ ในการพิจารณาแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ ให้คำแนะนำในการกำหนดอัตราค่าบริการสำหรับระบบบำบัด กำจัด หรือจัดการน้ำเสีย ของเสียหรือมลพิษอื่นของหน่วยงานของรัฐ ให้คำแนะนำในการออกประกาศเพื่อกำหนดประเภทของกิจการที่ต้องจัดให้มีหลักประกันความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นชอบในการเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดกรณีดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาต่อบุคคลที่ก่อให้เกิดหรือเป็นแหล่งกำเนิดของการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษ ประสานงานระหว่างหน่วยงาน

ของรัฐ เอกชน และประชาชนเพื่อควบคุม ป้องกัน ลด หรือขจัดมลพิษ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและผู้ประกอบการในการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด นอกจากนี้ยังมีการเร่งรัดให้มีการขับเคลื่อนการออกกฎหมายพระราชบัญญัติจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. และการออกกฎหมายว่าด้วยการจัดการซากผลิตภัณฑ์อื่น เช่น ซากแบตเตอรี่ ซากรถยนต์ ซากแผงโซลาร์เซลล์ เป็นต้น และขับเคลื่อนการออกกฎหมายว่าด้วยอากาศสะอาด

2. ข้อเสนอแนะระยะยาว

การบริหารจัดการปัญหามลพิษของประเทศ ในระยะ 10 ปีข้างหน้า ควรสอดคล้องสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงทิศทางการพัฒนาประเทศ ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ดังนี้

2.1 การขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

1) การส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภค เพื่อลดการใช้วัตถุดิบและลดของเสีย จากกระบวนการผลิต ส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งต่อสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป โดยการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมในการลดการเกิดของเสีย การปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบให้ทันสมัย

2) การสร้างสังคมคาร์บอนต่ำและยั่งยืน โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมบริการ รวมถึงสร้างรายได้ให้ชุมชนท้องถิ่นและเกษตรกรด้วยเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ ลดการเผาในที่โล่ง งดการเผาผลิผลทางการเกษตร การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ นำขยะและวัสดุเหลือใช้มาพัฒนาเป็นสินค้า ที่มีมูลค่าสูงขึ้น โดยส่งเสริมให้ใช้ทรัพยากรน้อยลง ใช้ซ้ำและนำกลับมาใช้ใหม่ และส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าจากวัสดุที่นำกลับมาใช้ใหม่

2.2 การบูรณาการการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงรุก

การดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ควรมีการ บูรณาการระหว่างหน่วยงานในการควบคุมแหล่งกำเนิดและการจัดการมลพิษทางอากาศและเสียง ทางน้ำ การบริหารจัดการของเสียตั้งแต่ต้นทาง เช่น การคัดแยกขยะ การหมุนเวียนนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ การลดปัญหาการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร การจัดการน้ำเสียตั้งแต่ต้นทาง การบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิด การใช้กฎหมายว่าด้วยอากาศสะอาด การส่งเสริมการผลิตและการใช้รถยนต์ไฟฟ้า ส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพื่อลดการใช้ยานยนต์ส่วนบุคคล การใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการปรับปรุง กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อให้หน่วยงานจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องเร่งดำเนินการเชิงรุกในการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน และภาคประชาชน ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการลดและบริหารจัดการมลพิษตั้งแต่ต้นทาง โดยเฉพาะในพื้นที่เป้าหมาย เช่น พื้นที่วิกฤต และพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ รวมทั้งการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรการการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศจากการจัดการของเสียชุมชนให้มีประสิทธิภาพ มีแนวทางการบริหารจัดการของเสียตั้งแต่การคัดแยกขยะจากต้นทางไปจนถึงการหมุนเวียนของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ และกำจัดให้ถูกต้อง ณ ปลายทาง

บัญชีรายชื่อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของกรมควบคุมมลพิษ

เป็นพستที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน
ตาม "กฎกระทรวงกำหนดพستและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพستที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563"

ประกอบด้วย

- ผลากเขียว
- สินค้าและบริการที่ขึ้นทะเบียนกับกรมควบคุมมลพิษ (ตะกร้าเขียว)
- ผลิตภัณฑ้ำค่าคู่มือ (CoolMode)
- โรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Hotel)
- โรงแรมไปไม่เขียว
- ผลากลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์หรือ ผลากลดโลกร้อน

*กรณีไม่มีเกณฑ์ผลากเขียวและตะกร้าเขียว

ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

ศูนย์ปฏิบัติการวิเคราะห์มลพิษและสิ่งแวดล้อม
กรมควบคุมมลพิษ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

<http://gp.pcd.go.th>
Thai GPP
กรมควบคุมมลพิษ

คณะผู้จัดทำ จดหมายข่าวออนไลน์

จดหมายข่าว

พิทักษ์สิ่งแวดล้อม

ที่ปรึกษา

นายปิ่นสักก์ สุรัสวดี อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

นายพิทยา ปราโมทย์วรพันธุ์ รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

นายพรศักดิ์ ภู่อิ่ม รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

บรรณาธิการ

นายชานัน ติรณะรัตน์

นายนิชร คงเพชร

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวชมพูนุท ทับทิมชัย

นางสาวพรทิพย์ ศักดิ์เดชธำรง

กองบรรณาธิการ

นายสรารัฐ นาแรมงาม

นางสาวนฤมล นาคมี

นางสาวธฤชวรรณ นนทพุทธ

นางสาวประไพศรี อาสนรัตน์จินดา

นางสาวจิระวดี สดแสงจันทร์

นางสาววัลภา จุฬารัตน

นายบรรพต ทองนาค

นายมนต์ชัย จันทร์ศิริ

นางสาวสิริจิตร์ จิตต์ศิริ

นางอรอุมา พันธุ์พงศ์

นายกฤษณะ บรรณประเสริฐ

นางสาวโสภา สงคราม

นายเกียรติ วงศ์ไวยวรรณ

นางสาวนฤมล นาคมี

นางสาวบุหงา ร่องไชย

นายกาญจน์ แสงสุกต

นางสาวสุมิตรา สุขเกษม

นายธนารุช โนราช

นางสาวชະบา แก้วพ่วง

นายสายัณห์ หมี่แก้ว

นายวิทยา คงแหลม

นายบดินทร์ ชัยวงศ์

นางชนัญญา ภิญญาคำ

นายยุทธนา ตันวงศ์वाल

นายขจรยุทธ อัจฉกุล

นางสาวพนิดา เอ่งฉ้วน

นายอิมราน หะยีปากา

ฝ่ายศิลป์

นายนิวัตร อินตะรัตน์

นายเตโช เชนูชาญ